СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 232. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 6 жовтня 1931. — VOL. XXXIX. No. 232. Jersey City, N. J., Tuesday, October 6, 1931. THREE CENTS.

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ПЕВНА, ЩО АМЕРИКА ДАСТЬ СОБІ РАДУ З ДЕПРЕСІЄЮ

ВАШИНГТОН. — Комітет Торговельної Палати Злучених Держав проголосив очікуваний віддавна звіт про економічне положення краю.

Комітет домагається установлення краєвої економічної ради. Щоб оминути майбутні безробітні кризи, комітет вимагає від промислових підприємств відкладання спеціяльних резерв та заведення системи приватного забезпечення робітників на випадок безробіття.

Комітет міркує, що безробіття треба вважати місцевою справою і по місцях його розвязувати, шукаючи тамже роботи для безробітних.

Комітет заявився далі за стабілізацію промислу і коротші дні праці. А при кінці полемізує з тими, котрі твердять, що машини викидають людей з роботи. Комітет твердить, що чим більш удосконалюються машини, тим більше процентово збільшається число робітників, ніж їх було перед удосконаленням.

Торговельна Палата є тої думки, що Америка вже перейшла неодну велику економічну крізу, та що вона і з цеї вийде цілком певно ціло, бо тепер відносини є далеко кращі, ніж були давними часами, бо є далеко краще порозуміння між працедавцями і робітниками.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ РОЗВЯЗУЄ БЕЗРОБІТТЯ ДУЖЕ ЯСНО І ПРОСТО.

ВЕНКУВЕР (Канада). — Екзекутивна рада Американської Федерації Праці проголосила на/передодні конвенції Федерації свій річний звіт, у якім подає, що треба числитися цеї зими з 7,000,000 безробітних, для яких можна знайти легко роботу, коли би кождий з 3,000,000 працедавців приняв по двох робітників до праці.

На конвенції поставлять домагання до президента Гувера, щоби він скликав економічну конференцію з працедавців і робітників у справі нарад, як знайти роботу для безробітних.

АБО ВИЩІ ПЛАТНІ, АБО ВИЩІ ПОДАТКИ.

ВЕНКУВЕР. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, домагається від працедавців вищої платні для робітників, або наложення на них вищих податків, щоби в той спосіб відобрати їм надмірні зиски.

ЛЕТЯТЬ ЧЕРЕЗ ПАЦИФІК.

СЕЙНТ ПОЛ АЙЛЕНД (Залив Берінґа). — Дж. Маненюс, радіовий аматор, подає, що чув шум моторів літака, котрий летів серед ґустої мраки над морем. Це був правдоподібно літак летунів Клайда Пенґборна й Ґю Ґерндорна мол., котрі пустилися з Японії в дорогу через Тихий океан до Америки.

ЦІЛИЙ СВІТ СЛІДИТЬ ЗА НЕДУГОЮ ЕДИСОНА.

ВЕСТ ОРЕНДЖ (Ню Джерзи). — Старий винахідник, Томес А. Едисон, лежить далі хорий і цілком не зацікавлений тим, що з цілого світа, а між тим і від папи, надходять телеграми з побажаннями виздоровіння.

МИМО ДЕПРЕСІЇ ЖИДИ ДАЛІ ЗБИРАЮТЬ МІЛІОНИ.

НЮ ЙОРК. — Федерація жидівських добродійних товариств розпочала осінну акцію за збірку на піддержання жидівських добродійних товариств, яких цьогорічний буджет виносить $5,230,000.

В Ню Йорку розпочато кампанію, яка має принести $2,230,000. Президент Гувер прислав Федерації листа, в якім пише, що в тяжких часах треба ще більше жертвувати ніж у добрих.

СУДДЯ ЗМЕНШУЄ АЛІМЕНТИ.

ДЕНВЕР. — Суддя Джордж Донклі заявив розведеним у 1929 році, що годі їм побирати тепер такі аліменти, які їм признано в часі, коли були кращі заробітки.

Містер Сміт доказав, що він 1929 р., коли розводився з жінкою, заробляв місячно $200, а тепер заробляє $112.25. Наслідком того суддя зменшив аліменти, прислугуючі його бувшій жінці, з $100 на $60.

КРОВАВІ ВИБОРИ.

САНТІЯГО (Чіле). — Консервативного кандидата Хуана Естебана Монтера вибрано президентом підчас кровавих виборів, коли то вбито 10 осіб, 50 ранено, а 200 арештовано. Радикальний контркандидат заявив по виборах, що узнає свою проґрану, бо нарід сказав своє слово й тому він бажає свому противникови успіху.

ЗЛОВИЛИ НЕБЕЗПЕЧНИХ ҐЕНҐСТЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — Вкінці арештовано ґенґстера, котрий недавно тому вбив серед вуличної стрілянини малу дитину. Є ним 23-літній Вінсент Коль. Разом з ним арештовано 5 інших членів банди, між ними дві жінки. Арештовано їх в Аверіл Парк, недалеко міста Трой, по довшій стрілянині.

ЗНОВУ КИНУЛИ В МОРЕ КАВУ.

Кожного тижня беруть невеликі пароплави у Ріо де Жанейро (Бразилія) тисячі мішків кави і на глибокім морі кидають рибам на поживу. Дня 13 серпня кинено 8,000 мішків кави. Скільки у Ріо бідноти, що горнятка чаю не має, а кави сотки тисяч мішків пішли на дно моря.

БРАКУЄ ДОБРОГО ҐОСПОДАРЯ.

Так пише один журнал у Бразилії, коли говорить про купно заграничної пшениці. Скільки землі у Бразилії, а одначе цей край мусить річно платити за привіз чужої пшениці десять міліонів фунтів стерлінґів. Осталисяб гроші у нас, але треба доброго господаря.

ПРИПАДОК ВИКРИВ ДУШОГУБСТВО.

8 літ тому пропав без вісти 16-літній банковий посланець, Юзеф Янковяк, в Познані в Польщі, висланий з більшою сумою грошей з одного банку до другого. Кілька днів пізніше родичі хлопця дістали лист, в якім було написано, що хлопець виправився в далеку подорож. Поліція прийшла до переконання, що хлопець утік з грішми. З вересня трок привіз грубий звій паперу до одної друкарні і коли скидали папір на землю, він упав сильно на камінь в хіднику та зрушив його з місця. Під каменем показався людський кістяк. Поліція ствердила, що це кістяк пропавшого хлопця. Хлопець був убитий. Поліція має підозріння, що вбив його швагер хлопця, який тепер живе у Франції, і зажадала видачі того швагра.

„ПАСТУХИ" БЮТЬСЯ НАД СТАДОМ.

Ужгородська „Свобода пише: „Православні" овечки здивовано поглядають на боротьбу своїх „пастухів". Білгородський патріярх каже, що він газда на Підкарпаттю, отже засилає туди сербських епископів. Царгородський патріярх знову не признає права білгородського патріярха і прислав на Підкарпаття епископа Саватія. Чеське правительство знову, повязане торговельними договорами з Югославією, узнає білгородського патріярха, а не узнає епископа Саватія, присланого царгородським патріярхом. Отак то буває з овечками, яким через торговельні договори ставлять пастухів.

АВСТРАЛІЙЦІ ЧОРНІЮТЬ?

На лікарському зїзді в Сидні, Австралія, зібрані спеціялісти ствердили, що Австралійці стають щораз смаглявіші. Перебування на сонці і часті купелі в морі довели до того, що між білими мешканцями Австралії тепер більше смаглявих людей, ніж нормально між Англійцями. За кількасот літ, можливо, що Австралійці стануть зовсім смяглявим народом, неподібним до своїх білявих предків.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ТЮРМИ.

У Мінську втекли вязні, розброївши попереду тюремну сторожу. Негайно вирушила погоня і зловила 14 вязнів у містечку Томайск. 6 вязнів укривається.

В КАНАДІ ЖИВЕ 108,000 ІНДІЯН.

В Канаді живе тепер 108,000 Індіян, каже Донкан Скат, помічник генерального суперінтендента індіянських справ.

Канадійські Індіяни живуть на 2,200 резервах, які мають звиш 5 міліонів акрів простору. Вартість їх землі обчисляють на 75 міліонів долярів, а їх річні доходи на близько 10 міліонів долярів.

Минулого року Індіяни зібрали звиш 1,800,000 бушлів збіжа. Для Індіян побудовано 341 шкіл, до яких ходить 15,347 дітей.

ОДИНОКА РОЗВЯЗКА ЖИДІВСЬКОГО ПИТАННЯ В РОСІЇ.

Одинокою розвязкою жидівського питання в Совітській Росії вважає рабін Самуїл Воль з Сінсінаті, Огайо, щоби Жиди загалом виеміґрували звідтам, бо інакше будуть роздавлені новими суспільними силами. Рабін Воль їздив до Совітського Союза, щоб оглянути на власні очи, які там панують відносини, і виробив собі переконання, що Жиди не можуть пристосуватися там до нових порядків.

ДЕЩО ПРО ІНДІЙСЬКІ ДЖУНҐЛІ.

Як доносять звідомлення з Лондону, згинуло в індійських джунґлях 1927 р. понад 22,000 людей від гадюк і диких хижаків. І так, від укушення гадюк згинуло 19,724 людей, 1,033 роздерли тигри, 465 зїли вовки, 218 леопарди, 136 крокодилі, 85 дикі свині, 78 медведі, 58 вбили слони, а 41 згинули від шакалів. З другого боку в тім самім часі вбито 57,116 гадюк, 4,300 леопардів, 2,738 вовків і 1,368 тигрів.

РУКИ ВГОРУ!

До ждальні канцелярії адвоката д-ра Гефта в Городенці прийшов якийсь чоловік і представився як клієнт. Адвокат попросив його до канцелярії, а тоді той добув револьвера і приказав д-рові Гефтові піднести руки вгору та забрав у нього 90 долярів, 400 зол. і золотий годинник. Потім бандит замкнув адвоката в кімнаті, щоби не міг повідомити поліцію. Всеж напасника зловили. Є це якийсь Андр. Чайковський. Він виконав напад зі спільником, який стояв під вікном з утятим крісом.

ПОЛІЦІЯНТ — ДЕФРАВДАНТОМ.

Польські часописи пишуть, що в касі поліційної команди у Вильні пропало в таємничий спосіб 5 тисяч золотих. Ті гроші знайшли підчас ревізії в одного з поліційних офіцирів тієї команди. Згаданого офіцира арештували, хоч він заявив кілька разів, що грошей до хати не приніс.

БОРОТЬБА З ЦЕРКВОЮ НА РАДЯНЩИНІ.

У Москві мають закрити 23 церкви, бо Союз безбожників вирішив передати їх „колгоспам" Москви.

НАФТА НА ЗАКАРПАТТЮ.

В Ясінню і в Лугах на Закарпатській Україні знайшли нафту. Чеське міністерство прилюдних робіт розпічне незабаром добування нафти.

НОВА БРАЗИЛІЙСЬКА ОРТОГРАФІЯ.

У Бразилії видано нову ортографію. Многі слова і вирази пишуться відмінно тепер ніж попередно. Ця ортографія вже входить в життя. Учителі й учительки повинні її мати і після цього нового способу вчитися писати.

СПРАВА З СІРНИКАМИ.

Торговельне товариство „Асосіясоу Коммерсіял" в Ріо де Жанейро (Бразилія) подає у звіті, що наложенням податків на сірники уряд не тільки нічого не зискав, але мав ще й велику втрату. Це, відбилося на фабриках, робітниках, склепах. Сірники подорожіли, отже тепер загально всі носять по кишенях кремені, пильники і крещуть огонь, а 300 рейсів за пуделко сірників не кожний хоче платити. Уряд буде приневолений знести цей сірниковий податок. Кажуть, що подорожіє нафта.

БИТВА МІЖ МУЗИКАНТАМИ.

Інтересна й весела подія мала місце в Кампос, провінції Ріо де Жанейро (Бразилія). Підчас одної забави грали дві музики, та, як звичайно, не годилися вони обі з собою, бо завистний був діріґент музики одної проти другої. Сталася сварка, зі сварки прийшло до бійки. Гонили інструменти по головах, віддавали ріжні тони на людських черепах. Прийшло до цього, що згашено світло — а й серед темноти музиканти билися. Прийшла поліція й успокоїла одних і других. Наслідки битви неабиякі. Рани по головах, інструменти погнуті, бубни порізані.

КАРА ЗА ОГРАБЛЕННЯ.

За ограблення банку в Канаді не гласкають. Пригадав це 3 вересня у Вінніпеґу поліційний суддя Нобл, коли проголосив засуд над Менлі Конґісером та Ґаррі Дондесом, які призналися до ограблення філії Роял Бенк оф Кенада на розі ул. Арлінґтон і Сарджент 26 серпня. Конґісер, як старший і більше досвідчений, дістав 15 літ і 10 батогів. Його молодший товариш, Дондес, дістав 12 літ і 10 батогів.

ЩО З ТАКИМИ РОБИТИ?

„Що з такими робити?" — питає міський допомоговий урядовець Томас Меґі в Едмонтоні. Питання відноситься до безробітних, які не хочуть роботи, котру їм пропонується. Меґі оповідає про такий випадок, що стався 4. вересня. Департамент безробіття дістав домагання, щоби дати жонатого робітника на фарму з платнею 45 долярів на місяць. В протягу дня 40 чоловіків зголосилися до канцелярії, кождому з них пропоновано цю роботу і кождий від неї відмовився.

ЗАРУБАЛА ЧОЛОВІКА.

В Перемишлі на Засяні Альойзій Фялковський жив у незгоді зі своєю жінкою Анною, кравчинею. Тому вона внесла до суду сепараційну скаргу, а сама забралася до рідного села Тамановичі (пов. Мостиська). Заробляла кравецтвом. Фялковський приїхав тут і забрав жінці машину. Коли вдруге приїхав, жінка зарубала його сокирою й зголосилася в поліції.

РОСІЯ ЗБИРАЄ АРМІЮ НА КОРДОНІ МАНДЖУРІЇ

В МАНДЖУРІЇ ПАНУЄ АНАРХІЯ. ЯПОНСЬКІ БОМБИ ВБИЛИ 200 КИТАЙЦІВ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Росія далі стягає свою армію на сибірській території, на захід від стації Манчулі, а також на приморській території, на схід від стації Пограничная. Обидві стації знаходяться на Східно-Китайській Залізниці на кордоні Манджурії. Японія офіційно запитала Росію, чи дійсно біля цих стацій збирається російська червона армія. Москва підтвердила, що вона стягає туди армію, потрібну для охорони цієї залізниці.

Приходять відомости, що большевики перевели мобілізацію армії не лише на манджурському кордоні, але й далі в глибині Сибіру. З Іркутської военної округи також відправляють війська на манджурський кордон.

Рух за незалежність Манджурії набирає більше ґрунту, але в незанятих японським військом частинах Манджурії панує анархія, бо китайська адміністративна влада й поліція здезорґанізовані японською окупацією південної Манджурії. В район Пекіну вже прибуло більше як 300,000 біженців Китайців, що тікають з Манджурії від японської окупації й анархії.

Японський літак на схід від Мукдена обкидав бомбами китайську армію, що в скількости 6,000 мужа знаходилася в районі стації Пайшан. Японські бомби вбили 200 китайських жовнірів і богато поранили.

Китайське правительство чекає на 14 жовтня, коли то японський уряд приобіцяв у Лізі Націй стягнути своє військо з окупованих районів Манджурії. Тимчасом еспанський генеральний консуль у Шанґгаю виїхав у Манджурію. Він там має перевести обслідування справи японської окупації. Це доручено йому еспанським представником у Лізі Націй, що тепер є головою Ради Ліги Націй.

ЧАСТИНА ЛІБЕРАЛІВ ПРОТИ МЕК ДОНЕЛДА.

ЛОНДОН (Англія). — Розвязання англійського парляменту й призначення нових виборів на кінець жовтня стало неминуче. Більшість ліберальної партії, під проводом Ллойда Джорджа, не погоджується на предложення консерватистів установити мито на довіз краму до Англії, а тому відмовляється дати свою підтримку національному урядови Мек Донелда. Частина лібералів, під проводом сера Саймона, очевидно відірветься від своєї партії й стане на сторону політики Мек Донелда. Мортонська майнерська льожа з Мек Донелдової виборчої округи вирішила виставити на слідуючих виборах Мек Донелда кандидатом від Сиґемської округи в члени парляменту. Ця льожа не погоджується з рішенням окружної орґанізації партії праці, що осудила Мек Донелда за орґанізування ним національного уряду.

АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКІ НАРАДИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Міністер справ закордонних Анґлії, лорд Редінґ, їде до Парижа для нарад з премієром Лявалем перед його поїздкою до Вашинґтону. Цій нараді надають велике значіння, бо Анґлія та Франція очевидно будуть одностайно виступати перед Ґувером.

ПІДНЕСУТЬ СПРАВУ ПОЛЬСЬКОГО КОРИДОРА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Тут сумніваються, щоб канцлер Брінінґ зміг скоро поїхати до Вашинґтону, бо він не зможе на чотири тижні полишити Берлін. Тим більше, що офіційно ще не відомо, чи дійсно президент Гувер і премієр Ляваль будуть обговорювати справу ревізії польського коридора.

Що до обговорення цього питання у Вашинґтоні може прийти, в це ніхто не сумнівається, бо секретар Стимсон підчас свого перебування в Берліні докладно ознайомився зі справою польського коридора. Він зрозумів, що ця справа є джерелом багатьох внутрішніх непорозумінь у Німеччині, а це відбивається тяжко на загальнім міжнароднім становищі.

Та всеж дотепер нема ні підтвердження ні спростування, що підчас побачення Ляваля з Гувером будуть іти розмови про польський коридор.

БОЛЬШЕВИКИ БОЯТЬСЯ СВІТОВОЇ КРІЗИ.

МОСКВА (СССР). — Радянська офіційна преса дивиться більше оптимістично на теперішню крізу в капіталістичних державах, ніж преса в тих державах. Большевики певні, що капіталізм знайде в собі ще досить сили, щоб перебороти сучасну крізу. Сама Америка має таку силу, що зможе вратувати капіталістичний світ від розвалу, як вона того щиро захоче.

Разом з тим комуністична партія не хоче використовувати теперішньої крізи в капіталістичному світі для своєї пропаганди й революційної акції, бо вона в Росії занята пятилїткою. Для переведення в життя пятилітки для комуністичної партії ще потрібна сучасна світова капіталістична система, яка будує їй пятилітку. Кріза капіталізму в Европі та в Америці тяжко відбивається на плянах партії в нутрі Росії.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОРАТОРІЯ НА ПОЛІТИКУ ЧИ НА ЗИСКИ?

Є доволі капіталу в світі, яким можна оживити промисл і торговлю та зліквідувати депресію і привернути світ до нормальної господарки, коли би підпорядковано політичні справи господарським. Такої думки є Джуліюс Г. Барнес, голова дирекції Торговельної Палати Злучених Держав.

Не нове це питання, що важніше: економія чи політика. — І коли би політичне замирення дійсно принесло розвязку економічної кризи, то справа була би доволі ясна й проста. Треба би тоді тільки насісти на політичний провід ріжних держав, щоби в інтересі тих держав згодилися на тимчасову політичну мораторію, яку пропонує Барнес, а, залишивши хвилево політичні розрахунки, взялися шукати виходу з економічної кризи.

Та біда в тім, що може наступити політична мораторія між державами, але це ще не означає, що наступить примирення між працедавцями чи там капіталістами і робітництвом. На нашу думку, це останнє куди важніше й тяжче до переведення ніж політична мораторія.

І без політичної мораторії досі заважувала на політиці держав теж економія, себто головно інтерес капіталістів і їх голос. На чолі американських великих підприємств стоять самі великі капіталісти. Вони то найбільше скористали в часі добробуту, використовуючи масовий збут і технічні поліпшення. Заробітні платні робітників малощо піднеслися в часі, коли капіталісти збивали міліярди. Капіталісти мали добру нагоду відложити добрі резерви на лихі часи, та не міг того зробити робітник. Колиж тепер наступила безробітна кріза, спричинена у великій мірі конкуренційними перегонами самих капіталістів, шукається ратунку з неї в той спосіб, що в першу чергу зменшується платні робітникам, себто тим, котрі найменше заробили підчас так званого „добробуту".

Маємо отже таке положення, що мала горстка людей з міліярдами сидить на грошах, а міліони робітників спинюють розмах бизнесу тому, що не мають матеріяльних засобів, щоб товари закуповувати, бо або не роблять, або заробляють замало. Супроти цього найкращий вихід з того положення був би такий, коли би капіталісти проголосили тимчасову мораторію на свої зиски. Хай горстка зречеться часово зисків, щоби міліони могли більше заробляти і купувати. Тоді й кріза скорше минеться.

Інж. Д. Андрієвський.

СОЮЗ З ПОЛЬЩЕЮ?

З усіх українських політичних угруповань, крім комуністів, лише центр УНР признається, хоч і не голосно, але **тактично,** до двох нещасливих актів, — Варшавського договору й Ризького трактату, які тяжать над нами. Щільно повязані з собою, **лежать вони в основі його політичної концепції,** і це годі заперечувати. Виходячи з них УНР у своїй політичній роботі **орієнтується на Польщу** й ціною її допомоги сподівається відбудувати Українську Державу й забезпечити її самостійність. Льогічні міркування, що приводять до такої політики, прості й ясні. Їх видко з поступовання уенерівських політиків: Росія, мовляв, є найбільшою загрозою для Української Нації; щоб здобути власну державу, мусимо порозумітися з кимсь із **займанців** наших територій; Польща виявляє найбільшу протисовітську активність, нас (УНР) вяже з нею Варшавський договір. Отже — міркують собі уенерівці — треба мати з нею угоду, якаб дозволила нам використати її нині на міжнароднім терені, а пізніще в краю, коли знов розпічнеться боротьба на Україні чи за Україну.

Льоґіка назверх хіба слушна, і деякі чужинці навіть признають їй рацію; звичайно, ті чужинці, які стоять далеко від нашої минувшини й не знають про „пацифікацію". І тут нема чого дивуватися. Але **треба дивуватися засліпленню наших політиків, яких та льоґіка вже довела до Риги** і які повиннiб бачити безвиглядність своїх десятилітніх намагань дійти тим льоґічним шляхом до якихось здобутків. Не зважаючи на всі невдачі і програні, вони й нині грають на коня, який систематично заводить всі надії і сподівання. **Накладання польського уряду з наступниками Петлюри не злагіднило політики Польщі супроти Українців, ані його підпомога УНР не посунула наперед української справи на міжнароднім терені; швидше навпаки.** Ми вже мали досить часу, щоб у тому переконатися.

Політики зпід стягу УНР, продовжуючи нещасливу спробу Петлюри опертися на Польщу, **роблять помилки нашої традиційної політики, яка все хиталася між Варшавою і Москвою.** Наслідок все був той самий: коли не Гадяч з Андрусовом, то приборкання Гайдамаччини московськими військами, або Варшава з Ригою. Уже зі змісту згаданих обох актів (Варшавський і Ризький договір) бачимо, як трактує Польща українську державність нині. Вона її розуміє й уявляє собі як свою **внутрішню справу,** ласкавий дарунок українському народові, урізання власних історичних прав. І це до часу, доки їй не вдасться порозумітись остаточно з Москвою. Самостійна Україна, за польською рецептою, булаб під **фактичним протектаратом Польщі,** якого вартість знаємо добре з минувшини. Та ще ціною **відступлення Польщі великих і важних для нас Зах. Земель,** Чи не завелика це ціна це ціна за те добро, що його нам пропонують? І чи не минули безповоротно ті часи, коли українські патріоти не мислили собі інакше самостійности, як усе під чиєюсь зверхністю?

Власне на Заході ми зазнаємо найбільш утиску й мусимо знати, що все, нами там утрачене, нам не повернеться, а тимчасом Зах. Землі мають для нас політичне, національне й культурне значіння куди вище за їх територіяльну важливість. І саме в силу їх пологи. Вони лучать нас з цілістю, що її часткою є Україна, з Европою. **З утратою Західніх Земель Україна відсувається на Схід, у бік Азії, попадає в лабети Московщини.** Між нами й Заходом повстає польська баріера, далеко невигідніша для нас, ніж стара Австрія. Тим паче, що вона має тенденції просунутися аж на Чорне море. Така операція **не тільки не забезпечує нам володіння всіми східними землями, але навіть обмежує їх,** хай теоретично, лінією Дніпра (Варшавський договір). Ось так Україна, знесилена відібранням у неї найбільш вироблених національно і найбільш пересякнених західними впливами теорій, опиниласяб віч-на-віч з Московщиною, ураженою в своїм імперіялізмі, але далеко не знесиленою. **Це все наражувалоб справу нашої державности на величезні трудноці, і самостійність наша булаб проблематичною.**

Приймаючи польську концепцію української державности за свою уенерівці, безперечно, мають на оці приклад Кавура, який ціною італійських територій здобув поміч Франції для здійснення державної єдности Італії. Але вони переочують дуже важні моменти, які заперечують подібність положення сучасної України й Італії з 1860 р. Насамперед тодішня Франція не була ворогом Італії й не була ворожа до самої італійської національної ідеї, як це є нині й завжди було з Польщею щодо України. Коли історичні традиції вязали Наполеона III. зі змаганням Бонапарта закласти Італійське князівство, то постава сучасних нам польських державних мужів супроти України нагадує нам швидше поступовання польської шляхти 17 століття, вимірене на „знищення Русі". У Франції 1860 р. на престолі сидів колишній „карбонарій", а не Пілсудський, який через своїх речників та пресові офіціози заперечує самий факт істнування Української Нації та її історичне імя, який волів собі мати за союзника бандита Махна, а не українського державника Петлюру. Зрештою, Франція Наполеона III. була дужою, першорядною державою, а не розбитою, розідженою внутрішніми суперечностями, без сталого державного ладу, економічно немічною, політичною ізольованою, сучасною Польщею. Чи виплатяться уступки, пороблені договором 1920 р. з таким союзником?

Можна подумати, що слабий союзник менш небезпечний, бо йому не сила нас поневолити. Лихий розрахунок! Дужий союзник, несучи небезпеку поневолення, по виграній, принаймні, забезпечує її. Тоді як слабий, та ще зрадливий, саму виграну унеможливить. **Таким союзником, власне й була для нас Польща.** Колись казали, що Річ Посполита „тримається неладом". Нині можна повторити те саме, додавши: і збігом щасливих обставин та зрадою. Чи не зрадою здобула вона Галичину, Вільно, Горішній Шлеськ? Сподіватися від такого союзника тих наслідків, які мала колись Італія від союзу з Францією; можуть лише люди, що їм бракує розуміння політичної дійсности, що його подостатком мав Кавур. Виправа на Київ та Ризька трагедія дають міру прозорливости наших „Кавурів".

Польща тримається на поверхні міжнародного життя завдяки двом обставинам, а саме: французько-німецькому противенству і большевицькій напасти. Длятого нею так опікується Франція, хоч приватний капітал їй уже майже не вірить і не йде до Польщі. **Бо Польща, здана на власні сили, не годна забезпечити свого політичного й господарського істнування.** Доказом цього три розбори в минулому й нинішні неуспіхи її. Порівняймо стан моральний, політичний і економічний Чехословаччини і Польщі. Польща, якою вона є нині, не має рації істнування. Більше того: вона є боляком, занозою на тілі Европи. І коли нині є важливі обставини, що тримають при життю Польщу, то є багато і таких, що засуджують її на смерть. В остаточнім висліді Польща мусить зійти з педесталу. Вже нині, а далі щораз частіше, на Заході підносяться голоси, кажучи, що відбудова її державности була помилкою. І з таким державним дивоглядом вязати долю нашої нації?

Сама войовнича постава сучасної Польщі є вислідом її немочі, а не сили; страху за будучність, а не певности себе. Загрожена Німцями на Заході, вона мусить уважно дивитися на Схід. Льокарнське порозуміння не забезпечує західних кордонів Польщі, а постанова Ради Амбасадорів з 1923 р. й собі виразно вважає східні її границі за непевні. Доки істнують большевики, доти все на Сході, а може й у цілій Европі, непевне й переходове. Большевизм є інтернаціональною проблемою світової ваги. Він діє на цілу систему політичних вязань і економічних відносин. Його заник чи перетворення мусить багато дечого змінити у світі, а у східній Европі особливо. **Питання його ліквідації чи перетвору поставить руба питання міжнародного положення Польщі, її кордонів, її майбутнього.** І це треба брати під увагу й не будувати нашої державности на піску, як то робить УНР.

Польський союз є тим більше для нас небезпечний, що істнують два нещасливі акти, які зводять українську справу на рівень **другорядної проблеми місцевого значіння й утруднюють її розвязання.** Підпирання її Поляками робить з неї інтриґу, скермовану проти Москви. **Ставати нам у польсько-московськім спорі по боці Польщі, чи по боці Росії, це значить робити нашу справу, що має европейську вагу, предметом порозуміння між двома нашими сусідами.** До того власне хилять деякі Поляки, як ось Дмовський. І треба признати йому більше слушности, як Пілсудському, який намагається створити, всупереч вигодам Росії і не зважаючи на волю українського народу, буферну українську державку. Ця остання ідея згори засуджена на неуспіх, бо, переведена руками Поляків, вона не вистоїть. А Росія швидше віддасть Польщі шмат нашої землі, сподіваючися погамувати в решті краю національний рух, як пристане на витворення з України тарану, зверненого проти неї. З другого боку — Москва радше признає цілком самостійну Українську Державу, неповязану з Польщею, як протекторат над нею її історичного суперника.

Про справжні заміри Польщі ми довідуємося з вище наведених актів і з пацифікації. **Ціла її політика супроти України сповнена бажанням послугуватися українством і в той самий час не допускати його до зісилення.** Акти показують, як вона розуміє українську державність. Коли Польща і признається часом, без зобовязань, до тої державности, то це лише з огляду на конечні й неминучі зміни на Сході Европи. Сама вона навряд чи візьме в них почин, виступивши проти совітів, але хоче тримати це напоготові, на випадок упадку большевизму. Не знати, якою буде третя Росія, що гряде за совітами, але вона певно буде менш уступлива за большевицьку в Ризі. Власне на випадок утруднень з тою Росією хоче Польща мати при собі ґрупу Українців, рівно як і козаків та Грузинів. Через них вона й намагається підбивати моральні і матеріяльні позиції Росії, а при тому не допустити до обєднання її з Кубаню й іншими козацькими країнами.

Вонаж бо добре знає, що центр ваги східньо-української проблеми лежить на Україні і розвязання її вимагає повстання великої, сильної Української Держави. Але така держава перетинає їй шлях експанзії на Схід. Тому вона намагається стати рішаючим чинником у східній Европі, поставивши себе на місце України. Але марна річ, бож **Польща замала й заслаба, її ґеографічна пологa (без моря)** для **того не відповідна.** Стиснена двома велетнями, Німеччиною й Росією, вона мусить витрачати свої сили на боротьбу за істнування і на більше їх у неї не вистарчить. І даремно спинається вона на котурни; тим вона лише утруднює розвязання проблеми політичної рівноваги на Сході.

Вже один факт втручання її в українські політично-державні справи, підпирання певних ґруп може сильно пошкодити нашій справі. **Союз цих ґруп з Польщею є на руку большевикам у їх пропаганді проти українського самостійництва і західньо-европейської політики. Польща не популярна на Україні.** Наші маси вже бачили в себе польську армію, знають її ціну. На Західних Землях вони мають нагоду стикатися з польською прихильність до нас що дня. І нові приготовання Польщі до якихось виступів можуть лише знеохотити їх до боротьби з большевиками й до зближення з українською еміґрацією. Для всіх ясно, що Польщі нема чого шукати на Сході; вона не має морального права виступати проти Росії, бо ця не займає ані клаптика її території. Отже новий виступ її мусить видатися нашому народові неоправданим замахом Польщі на його права і добро. А всяке еміґрантське угруповання, що вяжеться з Польщею, яка таким звірським способом пацифікує українське населення, здається йому польською аґентурою.

Для великої більшости українського громадянства справа союзу з Польщею є рішена раз на все. Воно шукає інших засобів визволення, але здибає на своїм шляху ідею сону мілітарі". Щоб улекшити це перішнього стану річей, закресленого Варшавським договором і потвердженого Ризьким, буде переведене „ману мілітарі. Щоб улекшити це тяжке й велике діло, треба раз на все, голосно, перед усім світом заперечити всяку **можливість союзу з Польщею, аж поки ця остання в корінi не змінить своєї постанови супроти України і своєї загальної політики на Сході Европи.**

А. Кащенко.

З ДНІПРА НА ДУНАЙ

Оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі.

(1)

I.

У козаків-Запорожців був дуже гарний звичай, щоб біля всякого статечного козака, не кажучи вже про військову старшину, був один, або й більше, хлопців-недоліткiв. Ті хлопці в давні часи звалися „джурами", а пізніше — „молодиками". Джура доглядав коня та зброю свого названого батька-Запорожця, ходив разом з ним у походи й навіть у бойовищах ставав йому в пригоді, набиваючи рушницю, викрешуючи вогню на люльку та приносячи пити.

Таким хлопцям, джурам чи молодикам, доводилось, під час свого юнацького життя, зазнати багато всяких пригод та небезпеки й через те, доходячи парубочих літ, вони набували собі великого хисту й ставали найзавзятішими козаками.

Знаючи такий січовий звичай, запорожський козак Петро Рогоза, почувши, що його батько й мати на Україні померли, а брати, Демко, Гнат та Василь, лишилися без притулку, привіз усіх їх на Запорожську Січ, не вважаючи на те, що Гнатові минав тільки тринацятий рік, а Василеві всього десятий. Він зважив, що меншого брата, Василя, найкраще віддати, поки підросте, на послуги кухарям до січових кабиць; середнього — Гната, щоб придбав доброго військового хисту, — він хотів оддати за молодика до полковника Порохні; щож до старшого — бурсака Демка, так того він прямо приписав до Платнирівського куріня козаком, бо йому вже пішов двадцятий рік.

Під той час, саме у 1772 році, запорожське військо лагодилося до походу, щоб разом з російським військом воювати Турків, і через те до військового виховання молодих хлопців траплялась добра нагода.

Одного дня, не відаючи нічого про думку старшого брата, середній Рогоза, Гнат, порався біля його коня, аж тут до стайні прибіг якийсь молодик і загадав Гнатові раптом бігти до паланки. Хлопець знав уже, що паланкою в Січі звався будинок, де жив кошовий з старшиною та чинилися всякі розпорядки й правився суд. Зляканий побіг він повз січові курінi*) на майдан, і, проминувши церкву, побачив, що біля паланки стояв його брат Петро, а на ґанку паланки, в холодочку, сидів гладкий, сивоусий та чубатий Запорожець, держачи щось у руці.

Наблизившись до ґанку, Гнат лапнув себе за голову, щоб зняти шапку, але намацав на голові тільки самого чуба, бо, поспішаючись до паланки, забув надіти шапку.

— Не боїшся, хлопче, йти зо мною бусурменів воювати? — вдався до Гната, трохи посміхаючись, сивоусий козак, полковник Порохня.

З радісної несподіванки хлопець аж рота роззявив. Ще за дитячих літ, у батьковій хаті, він чув про козацькі походи та про великі бойовища, що були колись на Україні. Лицарські вчинки козацьких ватажків вабили його тією славою, як зачароване марево, і навіть підчас міцного дитячого сну Гнат не один раз бачив себе козаком, на коні серед безкрайого степу, в погоні за хижими Татарами. Через те, почувши тепер про похід з військом, Гнат прямо не стямився від щастя й спалахнув войовничим запалом.

— Воювати Татарів?!... — скрикнув він у відповідь. — Та я сам один усю ту погань звоюю, аби мені шабля!

І, мабуть, щоб показати полковникові, який він дужий, хлопець підняв угору свій кулак.

Сиві, пишні полковникові брови підвелися вгору, очі широко розплющилися, обличчя почервоніло з напруги, й з дужих його козацьких грудей вибухнув реґіт, — такий голосний реґіт, що його мабуть чути було аж у плавні*) за Підпільнею**). На той реґіт з паланки вийшов навіть сам кошовий війська запорожського, Кальнишевський.

— Ну, а як за Татарів та оступиться Турчин? Щож тоді? — питав далі Порохня, ледви здолавши свій сміх.

— Накладу й Турчинові! — сміло, завзято й упевнено відповів хлопець. — Та хоч би й інший ворог зачіпив нас, так і той умивсяб юшкою!

Старий полковник знову засміявся й весело вдався до кошового:

— Чув, Петре, що каже хлопець? А ти все сумуєш, що наче б то зникає щире козацтво! Ні, брате, ще не вмерла Україна, поки родить таких соколят!

— Колиб же й було по твойому слові! — одповів Кальнишевський, сівши в холодочку.

— Ну, молодець! — казав далі полковник до Гната. — З тебе добрий козак буде. Візьму тебе за меншого джуру. Гнідко, що в мойому косяку, нехай буде твоїм конем, а ось на тобі й зброю.

По тій мові полковник простяг Гнатові те, що держав у руці, а самеш чингал та пістоль.

Не стямившись од щастя, хлопець ухопив зброю й почав її розглядати. Колодочка й пихви його чингалу були оздоблені дрібними блакитними камінцями, а держало в пістоля було цвяховане сріблом. Гнатові здавалося, що більш привабливої зброї він зроду не бачив і що кращої вже й зробити не можна.

Оглядівши зброю з усіх боків, Гнат схаменувся, що ще не вся його мрія здійснилася, бо йому не дали ще шаблі.

— А шабляж де? — спитав він.

— Ого! — знову засміявся Порохня. — Вже й шаблі схотів! До шаблі, хлопче, тобі ще довго ждати. Шаблю, щоб ти знав, треба заслужити. Як дійдеш літ та заробиш своїм хистом і завзяттям, щоб бути козаком, так тоді тобі й шаблю дамо.

Так почалося Гнатове життя на Запорожі й незабаром, підперезаний шкурятяним чересом, з чингалом при боці та з пистолем біля сідла, запорожський молодик прощався вже з братами й, скочивши на свого Гнідка, поїхав слідом за полковником Порохнею, що повів передне військо на війну.

(Дальше буде).

*) Курінями в Січі звалися великі, довгі хати, що в них жили Запорожці.

*) Плавня — низьке місце понад Дніпром, укрите лісом та очеретами.

**) Підпільня — протока від ріки Дніпра. Над її кручами, саме де тепер село Покровське, Катеринославської губернії й повіту, була остання Січ війська запорожського.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в четвер, 8 жовтня, в годині 8-ій ввечір, в У. П. Р. Клюбі, 46 Ст. Маркс Плейс. На ті збори проситься всіх членів відділу явитись, бо є важні справи до полагодження. — М. Близнак, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Литовсько-українське зближення.

Цими днями відбулося в українському Народному Домі на 6-тій вулиці засідання контактного комітету організацій українських та литовських ветеранів. На цьому засіданню обговорено програму дальшої спільної діяльности українських та литовських ветеранів і громадян.

Литовці повідомили, що до українського стрілецького альманаху, який готує до друку Стрілецька Громада, дадуть кілька своїх статей про армію та про українсько - литовські взаємовідносини. Вирішено звернутися до українських та литовських ветеранів американської армії, щоби вони заснували для спільної праці в Ню Йорку українсько-литовський „пост" ветеранів.

Литовці повідомили, що 9. жовтня відбудеться протестаційне віче проти захоплення Польщею Вільна, стародавньої литовської столиці, й просили українських ветеранів та взагалі Українців взяти участь у цьому протесті. Українські ветерани мають прибути до протестаційної галі, 318 Ґренд Ст. Бруклин, Н. Й., на 7. год. 30 хвилин вечером, 9. жовтня 1931 року.

Рішено звернутися до українського й литовського громадянства з закликом, щоб воно в Америці старалося навязувати між собою як найтісніший контакт. Для того Українці повинні масово брати участь в українських святах і публичних масових виступах у тих місцевостях, де є лиш один народний дім, литовський, чи український. У ньому повинніб відбуватися всі українські та литовські виступи, забави, приняття й т. п. Таким чином Українці й Литовці будуть підпирати не лише морально, але й матеріяльно одні других, а не будуть заглядати до галь та домів, часто своїх національних ворогів.

Для більшого обопільного обзнайомлення Литовців і Українців у Ню Йорку заходом Українсько - Литовського контактного комітету ветеранів відбудеться в зимовому сезоні кілька лекцій про українську та литовську історію, культуру, армію, боротьбу за незалежність і т. п.

Треба нам, Українцям, скрізь, де лише ми мешкаємо поруч з Литовцями, увійти з ними в найтісніший контакт. Маємо з ними не лише спільних ворогів, але й спільні інтереси. Робім так, щоб наші приятелі пізнали нас, а ми пізнали їх. Спільними силами завжди більше зможемо зробити ніж одинцем. Підтримуймо Литовців у їх боротьбі з ворогами, в їх святах радощів в дні їх смутку, а вони підтримають нас. Доля нас уже нераз лучила в минувшині; ті часи, коли Українці та Литовці жили спільно, як рідні брати, були найліпшими часами в. історії великого литовського князівства та в історії київської Руси-України. Нова доба знову зближує ці два братерські народи й ми повинні старатися якнайтісніше звязатися з тими, хто в тяжкі часи простягає нам свою братню руку.

Стрілець.

—o—

PERTH AMBOY, N. J.

Ukrainian Social Club.

Basketball was the feature topic of conversation at a meeting recently held by the Ukrainian Social Club of Perth Amboy, N. J.

John Romanetz was elected as manager for the coming season and Searge Rybak was retained as captain.

According to a statement issued by the manager the Ukrainian Social Club will have one of the strongest light and hevy senior aggregation in the metropolitan area.

Games can be arranged with the manager by addressing him at 771 Central Place, Perth Amboy, N. J., or call Perth Amboy 3687 in the evenings.

The Ukrainian Social Club is sponsoring a Monster Moonlight and streamer dance to be held Thursday Evening, October 29, 1931, at the Ukrainian Hall, 766 State St. Music for this occasion will be furnished by Fred O'Brien.

Tickets can be procured from any member of the Club.

A good time is assured to all.

ПОСМЕРТНІ ВІСТИ

Іван Самоїл, секретар Тов. Просвіта в Джерзи Сіті, Н. Джерзи, помер дня 4-го жовтня в 10-тій годині рано. Самотний, літ 34, родом з села Накло, повіт Перемишль, Галичина. Похорон відбудеться в середу, 7-го жовтня, в год. 9-тій рано, з дому жалоби під числом 395 Ґренд Стріт.

Земля йому пером.

—o—

Дня 19. вересня помер в Гемтремк, Міш. **Григорій Федчишин**, член тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза. Коли покійний переїздив автомобілем через залізничі тори, наїхав на нього особовий поїзд і вбив його на місци.

Покійний прожив 45 років і походив з села Голгочі, повіт Підгайці, Галичина. Вступив до У. Н. Союза дня 12. червня 1923 року. Був добрим та чесним членом Товариства. Завжди був щирим та жертволюбивим Українцем, як і його ціла родина. Похорон відбувся дня 22. вересня при великій участи членів та парохіян з церкви Непорочного Зачаття Пр. Діви Марії. Покійний оставив жінку та трох синів.

Спи, товаришу, спокійним сном, а земля хай буде тобі пером.

В. К., секр. від. 94.

ЛЕКЦІЯ Д-РА А. МАРГОЛІНА В СИТІ КАЛЕДЖ В НЮ ЙОРКУ.

Course of Interest to Students of History.

Contemporary Russia, Mr. Margolin.

An attempt is made to give an unbiased view of the economic, political and social situation in Russia since 1900. Two distinkt periods are studied. The first, the period leading up to the Revolution of 1917, consists of a brief historical sketch of Czarist Russia, including a description of Russian political institutions, rural and urban organization and Russian political parties before and after 1905. The October Revolution of 1905 and the four imperial Dumas are discussed. A consideration of the internal and foreign policy of Russia before the World War and its connection with the Revolution of 1917 concludes the first part.

The second period begins with the bloodless Revolution of March 1917, the abdication of the Czar and the Provisional Governments of Lvov and Kerensky, the Bolshevik coup d'etat of November 1917, the meeting of the Constituent Assembly and its dispersion by the Soviet Government. A detailed study is made of the U.S.S.R. constitution, and the economic and foreign policy of the Soviet Government. "Militant Communism," the "New Economic Policy" and the "Five Year Plan" are discussed. Special consideration is given to the aspirations of the different national groups which compose the Union of the Soviet Republic.

30 hours. 15 sessions.

Monday, 8:00—10:00 P.M. Room 126, Main Building.

Paul Klapper, Dean.

Д-р С. Г. **Скегар.**

MARDI GRAS*).

—o—

I.

В лютім 1928-го року минуло точно сто літ, відколи на болотнистих вулицях Ню Орлєнс, в стейті Луізіяна, відбувся перший карнавал — Марді Ґро. А зачався він зовсім випадково — як багато річей на світі — в сей спосіб, що в 1828-ім році дванацять повернувших студентів з паризького університету повбиралися у фантастичні костюми з масками та почали парадувати по улицях міста Ню Орлєнс.

Тодішня поліція міста не любила такої несподіваної паради, але мусіла дивитися безрадно на студентів, бо всі вони належали до кляси „Креол", себто кляси „білих", „добрих" Французів, які під проводом Бієнвіля 1718-го року прибули з Франції над береги ріки Місісіпі та заснували місто Ню Орленс, а новий край назвали Луізіяна в честь тодішнього короля Франції — Луі-Филипа. Се мала бути друга Франція за морем і хто знає, чи до сего не було би прийшло, якби не сі обставини, що Франція повела невдалу політику з Еспанією щодо сих нових земель, а найголовніше, що Наполеон Бонапарте помер заскоро, — бо саме він мав прибути до Ню Орлєнс та збудувати Нову Францію.

Міліонер Жирод з Ню Орлєнс поробив навіть тайні приготовання для перевозу Наполеона з острова св. Олени, де він жив на вигнанню. В Ню Орлєнс побудував Жирод палату для Наполеона та зробив угоду з капітаном Домініком Ю, котрий мав вибрати найвідважніших морських піратів з Бараґарія та поплисти на острів св. Олени і привезти звідтам Наполеона до Ню Орлєнс. Коли плян був готовий, палата укінчена і пірати почали збиратися в дорогу — прийшла вістка, що Наполеон помер.

Якби так встали з гробу ті студенти, з 1828 р., котрі дали почин до цього річного карнавалу Марді Ґро, то певно здивувалися би, бо застали би тепер першу частину міста Ню Орлєнс майже незмінену, з тою хіба ріжницею, що улиці вже не є болотнисті, та що на Роял улиці побудовано величавий готель Монтеліон. А позатим усе стоїть так, як було сто літ тому, лише сьогодня називають се перше поселення „Вю Каре" — що значить старе. місце.

Як здивувалисяб студенти, якби побачили, що Ню Орлєнс із меньше як 40 тисяч населення зріс до пів міліона, та що старі будинки, їм добре знані, заховались аж дотепер; що урядова мова є анґлійська, а не французька, а найважніше, що їх принагідні жарти ввійшли в таку традицію, що тепер кождого року зїзджаються на сі карнавали міста люди з цілих Злучених Держав та з Полудневої Америки!

Історія розвитку Марді Ґро карнавалу є досить широка і цікава, але подрібно над тим не розписуюся, бо це забрало би забогато місця. Скажу тільки, що Марді Ґро треває кождого року півтора місяця й за той час мусить відбутися двацять величавих балів. Програма 1928-го року обнимає в ріжних днях балі: Дванацятьох Студентів, Нерона, Аґлілля, Озіріса, Іріса, Профета з Персії, Атенців, Ніпона, Мікраса, Князя Олексія, Оберона, Атлянти, Бога Містерії, Момуса, Духів, а далі танець танцюристів, параду Протея, параду і баль Комуса і Короля.

Останньою парадою і балем кінчиться Марді Ґро і всі гості зараз на другий день вертаються домів, хто звідки приїхав.

II.

Коли я обїжджав Америку, питалися мене нераз, чи бачив я коли Марді Ґро. Очевидна річ, я мусів відповідати, що ні, а се до певної міри викликувало в них здивування. Їм здавалося, що не можна жити в Злучених Державах Америки і не бачити цього карнавалу. Вже сама цікавість не давала мені спокою, тому, як оголосили часописи в зимі 1927-го року, що весною 1928-го року відбудеться столітна річниця Марді Ґро, я рішився поїхати.

Хочу тепер описати останній день Марді Ґро, але не знаю, чи переповім бодай одну сотну часть того, що я бачив. Передати враження з карнавалу тому, хто не бачив його на власні очи, є так тяжко, як описати „Ґренд Кеніон" або „Найеґара Фолс".

Карнавал відбуваєтьеся все у вівторок, тому всі гості стараються прибути що найменше тиждень наперед, щоби з великим трудом знайти помешкання для себе. Підчас каравану готелі збирають велике жниво, бо, не маючи усталених цін на сей тиждень, друть подорожних у страшний спосіб. Я заледви дістав не дуже то вигідну кімнату за $12.00 за одну ніч.

В понеділок і у вівторок буквально все є зачинене, крім ресторанів і аптик. Ціле місто святкує. Заперті навіть університети та їх клініки.

Місто Ню Орлєнс представляє тепер одну велику збожеволілу масу. Стотисячні товпи битком набили широкий майдан — вулицю Канал. Лише з великим трудом можна перетовпитися на бічну вуличку, щоби свобідніше відітхнути. По всіх головніших вулицях тягнуться величезні товпи народу — йдуть сюди й туди, а самою серединою молодіж танцює ріжнородні танці й то з великим артистичним смаком. Всюди молодіж повбирана в костюми і маски. Один гурток молодіжи — скажім з пятнацятьох пар — однаково убраний в білі костюми, інший гурток в чорні, ще інший в півбілі або півчорні.

Між молодіжю не побачите ані одного поганого облича. Всі гарні, свіжі, веселі, повні життя. Душа радується, дивлячись на се. Таке подибав я в пів-тропічних краях.

Як глянути оком по сій розбавленій масі народу, то бачимо щось неймовірне: тут є Еспанці з Полудневої Америки в крикливих строях; Французи в цілій своїй пишноті; американські Індіяни, але вже зі знаками цивілізації білого чоловіка. Мурини повбирані в чудернацькі кольорові одяги. Креолі (тут у значінню мішаної раси, яка повстала таки в луізіянськім стейті через мішані подружа Індіян, Муринів, Еспанців і Французів. Жіноцтво є напричуд гарне із жовтаво-сметанковою барвою шкіри і дуже сентементальне), зґуртовані у відрубних ґуртах, забавляють публику чудовими танцями, а за ними Американці (це знову злиток усіх білих европейських рас в одну цілість). Се все є змішане тепер разом і представляє дуже цікаве видовище.

Я ще не бачибв в моїм житю нараз так багато людей, що при своїй веселости виглядають неначе божевільні. Чи можете уявити собі, як пів-міліонове населення міста Ню Орлєнс і пів міліона прибувших гостей усе нараз вийшло на майдани, площі, бульвари і всюди довкола себе чуєте лише співи, безжурні веселі сміхи, приємні вигуки, музику на ріжнородних інструментах, а до того вже в самім повітрю висить якийсь чар, романс, запах пальм і магнолії —нове життя, яке можна лише відчути, а не вискавати?! Тепер зрозумієте, чому мешканці міста Ню Орлєнс і гості, що вже були один раз на карнавалі, чекають на се свято цілий рік, неначе на якесь щастя.

(Дальше буде).

*) Марді Ґро — означає „Ситий Вівторок", бо зараз в середу починається великий піст перед Великоднем. Одначе в Полудневій Америці, як і в полудневих стейтах, термін сей є синонімом великого карнавалу. Се практикується лише в римо-католиків, бо наш піст заходить по півночи з неділі на понеділок.

Службовик (до директора): Пане директор, нині саме я святкую срібне весілля й стільки саме літ працюю у вас. За той час я посивів...

Директор: То добре, дам вам пять долярів на пофарбовання волосся.

—o—

Вязничний сторож (до вязня): Завтра вийдете вже на волю. Підете певно зараз до вашої родини?

Вязень: Так. Одначе мусітиму ще десь поступити; з порожними руками чейже не прийду до дому?

—o—

Королюк іде вулицею, аж тут хтось кричить за ним:

— Пане Королюк, пане Королюк!

Королюк не зупиняється, навіть не відвертається, лише відповідає:

— Мені люди також не віддають довгів!

Не втручайся в чужі справи.

Мошко Лютвак іде вулицею. Нараз хтось іззаду вдарив його з усієї сили.

Мошко відвернувся сердито.

— Даруйте, — каже той, що вдарив Мошка — я думав, що то Хаїм Польковер.

— Гарний викрут, — відповідає Мошко — скажім, що я був би Хаїм, то як смієте ви його бити?

— Яким правом можете ви вставлятися за Хаїма — кричить обурений тамтой Жид — чи ви його адвокат?!

З ПРИСИПАНИХ ПОРОХОМ ПОЛИЦЬ

БРАМА НАРОДІВ.

Ой біда, біда чайці небозі,
Щовивела діти при битій дорозі...
Нар. пісня.

Кажуть, що великий український гетьман Мазепа любив співати цю пісню. Тут чайкою означується Україна, яка положена „при битій дорозі". Українські землі лежать на тому широкому шляху, яким ріжні народи ще кілька тисяч років до Різдва Христового рухалися зі Сходу на Захід. Вони йшли з Азії в Европу.

Які народи мандрували по українських землях і скільки їх там було осіло надовше, а скільки їх загинуло й вимерло на широких степах сучасної України, чи асимілювалися з іншими народами — історія нічого не знає й ніколи не довідається про це. Учені припускають, що всі народи, які тепер заселюють Европу, прийшли до неї через українські сучасні землі, через цю „Браму народів".

Перші відомости про південь України можна знайти в найстарших грецьких та римських істориків: Гомера, Геродота, Діодора, Гезіода, Страбона, Плінія та інших. За VI віків до Р. Х. на Україні на побережу Чорного моря було багато грецьких кольоній. У тих часах, каже історик Геродот, українські землі були заселені Скитами, які входили в тісні торговельні зносини з Греками.

Скити були хліборобами, рибалками, ловцями й добрими воїнами. Вони часто воювали з ріжними напасниками, що зявлялися з Азії на їх землях, і з успіхом відбивали напади. Таксамо з Греками вони то билися, то були в союзі з ними і разом билися з ріжними ворогами, навіть з Римлянами. Скити були знаменитими воїнами, а головно їх кіннота була така, що вважалася найліпшою в світі. Чи не лишилося що в жилах наших козаків Запорожців від Скитів, котрі вславилися на ввесь світ як найліпше кінне військо?

Памятку про себе Скити лишили в тих численних могилах, що вони насипали на Україні. Це могили, в яких Скити ховали своїх умерлих. Особливо багато скитських могил є в Полтавській губернії, над рікою Сулою. Це мабуть тому, що там найдовше жили Скити, займаючися хліборобством та рибальством.

Та не всі могили, про які співається „Ой у полі могила з вітром говорила", є скитськими могилами. Між ними багато є могил, що їх насипали Кимерійці. Кимерійці жили на українських землях перед Скитами. Про них історія дуже мало знає; майже все, що про них дізналися, прийшло з розкопів ученими археольогами кимерійських могил на степах України. Але певним є те, що вже Кимерійці мали державну організацію, мали своїх королів і стояли на високому щаблю, як на ті часи, суспільного життя. Та перед напором войовничих Скитів вони не втрималися.

Скити також не довго панували на українських землях. Вони багато запозичили собі від грецької культури й сприятелювалися з Греками. На українських землях вони витворили були спеціяльну грецько-скитську культуру. Грецькі історики кажуть, що скитський цар мав в Ольбії, на березі Дніпро-буського лиману, свою велику палату, прикрашену грецькими майстрами. Скити знали добре грецьку мову, літературу, вчили своїх дітей у грецьких гімназіях і т. п. Отже вони на диких степах сучасної України творили велику культуру, що з античного світа перебирала все найкраще.

Одна грецька легенда розповідає, що скитський цар, бажаючи перевірити силу свого війська, наказав усім воїнам знести в певне місце по одному наконечникови стріли. Воїни насипали таку могилу з тих стріл, що вона була більшою від найвищих степових могил. То була сила його війська.

Та від половини IV віку до Різдва Христового на українських степах зі сторони Дону почали появлятися нові виходці з Азії, Сармати. Вони вели уперту боротьбу зі Скитами й з Греками. Сарматам пособили Готи й Даки, що напали на Скитів з Заходу. І вже перед самим Різдвом Христовим Скити стратили всі свої землі й попали під владу чужинців. В руках Готів опинилися всі скитські землі, що були положені між Дунаєм і Дніпром.

Та ось по Різдві Христовім на українських землях зявляються з прикавкаських країн Алани. Вони на протязі чотирох віків сильно пустошили землі не лише України, але й інші, на Сході Европи. Потім почалися пересування ріжних народів по степах українських. Деякі з них пройшли, не лишивши по собі сліду, а деякі асимілювалися з тими народами, що вже осіли були на степах.

Нарешті Сармати перемогли й надовго запанували на бувших скитських землях. Та на цьому не скінчилося пересування ріжних народів на землях України, а тягнулося воно ще кілька століть, бо в „Брамі народів" зявлялися все нові й нові народи. Деякі перебивалися через браму далі, а деякі падали й гинули перед цією брамою. Все це страшне кочовисько народів руйнувало вщень культурні цінности, які створила була на українському півдні грецько-скитська цивілізація.

ЗА ЩО ТЯГАЄТЬСЯ НАШИХ СЕЛЯН ПО СУДАХ.

Перед городським судом в Мостиськах відбулася 22 серпня ц. р. карна розправа проти Дмитра Кубрака і Михайла Качмара, селян у Соколі, повіту мостиського, котрих прокуратура в Перемишлі обвинувачила в заложенню тайного товариства. Рівночасно відбулася розправа проти 26 селян тоїж громади, яких прокуратура обвинуватила в приналежности до цього товариства.

Справа представляється так: Староство в Мостиськах розвязало „Луг" у Сокалі, але рівночасно візвало всі громади мостиського повіту зорганізувати пожежну сторожу. Члени розвязаного т-ва „Луг" на приказ начальника громади виконували на громадській толоці пожежні вправи, а як члени місцевої читальні „Просвіти" ходили до громадського ліса і вправляли руханку. Це не подобалося командантові постерунку Чернецькому, який зробив донесення до прокуратури, що члени розвязаного товариства „Луг" заложили це товариство і ходять до громадського ліса, де виконують військові вправи.

При розправі головний свідок обвинувачення, командант постерунку Чернецький, зізнав, що він жадних військових вправ не бачив, тільки довідався від якихсь конфідентів, яких не хотів на розправі назвати, що члени розвязаного товариства „Луг" роблять військові вправи. Зізнав цей свідок, що вправді бачив бувших луговиків, як на громадській толоці при сикавці і пожежних знарядах вправляли, але, на його думку, ті вправи були тільки маскуванням військових вправ.

Вирокуючий суддя д-р Т. Дмоховський на підставі зізнань того свідка не міг набрати переконання про вину обвинувачених і всіх увільнив. Боронив адвокат д-р Кульчицький. Речник прокуратури вніс проти увільняючого присуду відклик до окружного суду в Перемишлі.

— Щож тобі порадив лікар проти болю голови?

— Сказав, щоби я не пив ні вина ні руму.

— А горівки також?

— Того я не питався. Я боявся, що він мені й горівку заборонить.

ОПОВІДАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ:

ПЕТРУСІВ СОН, оповідання. Модест Левицький. Ціна	15 ц.
ДІД ЯКІВ, оповідання для молоді. Федір Дудко. Ціна	15 ц.
ИЛЛО З ВОГНЕМ, три оповідання Діда Модеста віршом. Ціна	10 ц.
ПРИГОДИ КАЧУРИКА, цікаве оповідання. Б. Герц. Ціна	15 ц.
МАТИ-СТРАДНИЦЯ, оразець з побуту українських виселенців в таборі у Гмінді. Марійка Підгірянка. Ціна	20 ц.
РОБІНЗОН КРУЗО, популярне ілюстроване оповідання. Переклад зладив Г. М. Ціна	50 ц.
ОДАРКА, повітка. Андрій Чайківський. Ціна	35 ц.

Замовлення разом з належитістю слати до:
"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J

УЖИВАВ ЗАБАГАТО СПОСОБІВ.

„Торонто Телеграм" з 3 вересня описує, як переходив іспит зі знання англійської мови один Поляк, котрий того дня прийшов до судді Дентона за горожанськими паперами.

„Ти приїхав нині до суду босом?" питає суддя.

„Так", потакнув Поляк.

„Чи може приїхав стріткарою?"

„Так".

„А може ти йшов?"

„Так".

Суддя не допитував вже більше, як то можна рівночасно йти пішки, їхати стріткарою і босом, тільки порадив аплікантови, щоби він навчився більше англійської мови.

—o—

Є ЗОЛОТО НА ПОЛІССІ.

Досліди теренів над рікою Лан, щоби ствердити, чи є там золото, тревають без перерви. Досі досліджено 300 гектарів поверхні при помочі верчень і устійнено, що там є золотий пісок, виполоканий водою із кварцових (кремінних) скель. Скелі ті є на ріжній глибині під поверхнею. В деяких місцях глибина ця виносить 1 метер, в інших сягає аж до 40 метрів і там саме є золотодайні верстви. Прібки золота з кварцових скель привезено до Варшави і там переводять аналізу. На місці дослідів є постійно геольог д-р Кузляр.

Два селяни стрічаються на дорозі.

— Знаєш, Іване, мій осел чогось хорий. А що ти давав свому, як був хорий?

— Терпентину.

За три дні стрічаються оба селяни знову.

— Іване, — каже він — я давав мому ослові терпентину, а він згинув від неї.

— Мій також, — відповідає другий селянин.

ТАРЗАНІВ СИН. (55)

Корак, остаточно видужавши, почав шукати слідів Меріем. Він поспішав тепер, щоби вирятувати дівчину від якогось нещастя. Корак направився в глибину джунглів, але в такі райони, де він сподівався стрінути дикунів, що захопили Меріем. Він уже видужав так, що міг легко перестрибувати з дерева на дерево, або, розгойдавшись на довгих гилках дерев, перестрибувати через воду, чи які інші перешкоди.

—o—

Одної ночі Корак почув здалека такий малпячий галас, що він примусив його на разі піти туди, щоб довідатися, що там сталося. В гущавині ліса Корак побачив велику малпу, що старалась вирватися зі залізної клітки на волю. Довкола й на деревах було кілька десятків товаришів тієї малпи, що зі страшним галасом старалися вирятувати її з біди. Корак був здивований. Ця клітка була доказом, що тут були люди.

—o—

Коракови прийшла думка перетягнути на свою сторону всі ці малпи. Він знав, що сам не зможе битися проти людей Ковуда, а від цих малп, що звалися Бабуни, він міг мати поміч. Мова Бабунів була майже така, як мова племени малп Акута. Корак виліз на дерево біля клітки. Він голосно почав гукати до малп: „Я Корак! Я побідник! Я пособлю вашому королеви! Малпи здивовано притихли й наблизилися до нього.

—o—

Корак почав говорити їм, що він звільнить їх короля, якщо вони згодяться помогти йому проти людей, з якими Корак має битись. Увязнений малпячий король приобіцяв усе, щоби тільки вирватися на волю. Тоді Корак, на здивування й радість усіх малп, відімкнув залізні двері в клітці й випустив на волю короля Бабунів. Малпи були вражені „силою" й спритом Корака.

—o—